

Валентин ДРАНУС,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили,
м. Миколаїв, Україна
Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах сьогодення важливого значення набуває процес управління фінансовими ресурсами підприємств, адже вони виконують визначну роль в ефективному функціонуванні суб'єктів господарювання і є основним чинником процесу розширеного відтворення. Наразі однією із важливих внутрішніх причин виникнення кризових ситуацій на багатьох вітчизняних підприємствах є недостатньо ефективне управління фінансовими ресурсами, так як саме вони є найважливішим чинником зростання та розвитку усіх суб'єктів господарювання.

Проблемами управління фінансовими ресурсами підприємств, системами їх використання займалися зарубіжні та вітчизняні економісти: І. Бланк, А. Загородній, М. Коробов, В. Опарін, А. Поддєрьогін, А. Шеремет, Р. Фатхутдінов та багато інших. Проте проблеми формування фінансових ресурсів на підприємстві та управління ними все ще залишаються актуальними, незважаючи на вагомий внесок науковців.

В науковій літературі відсутня єдина точка зору щодо трактування поняття «фінансові ресурси», але обґрунтовані наукові підходи до різних точок зору дозволили зробити наступні узагальнення: під фінансовими ресурсами підприємств слід розуміти кошти, що належать підприємству або перебувають у його розпорядженні з метою забезпечення процесу простого чи розширеного відтворення або для задоволення соціальних потреб колективу. Фінансові ресурси трансформуються у господарський оборот через відповідні джерела.

Вони можуть бути розглянуті з двох точок зору: як сукупність інструментів, що використовуються для залучення фінансових ресурсів, необхідних для обслуговування виробничих та інших витрат суб'єкта господарювання та як сукупність способів фінансового забезпечення діяльності підприємства, потенційно доступних і фактично використаних в процесі створення, становлення і розвитку організації, що забезпечують певну величину фінансових ресурсів [1, с. 134]. Найпоширенішою точкою зору є розуміння фінансових ресурсів як грошових коштів (фондів, доходів, накопичень), що мають цільове спрямування. Має місце й інший підхід, де науковці під фінансовими ресурсами розуміють не лише грошові кошти, а й кошти, авансовані в основні й оборотні засоби. Прихильники даного підходу розуміють фінансові ресурси більш широко за рахунок тієї їх частини, яка матеріалізована в активах підприємства [2, с. 8]. Отже, синтезувавши визначення, представимо розуміння цього поняття. Фінансові ресурси підприємств – це частина грошових коштів підприємства, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу, що акумулюються за рахунок власних, позичених та залучених коштів та перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення, а також з метою одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності. Фінансові ресурси підприємства мають виконувати наступні функції:

- забезпечення процесу виникнення підприємства;
- формування його стартового капіталу;
- формування ресурсного потенціалу;
- забезпечення безперервності і відтворення торговельного процесу;
- виконання фінансових зобов'язань;
- забезпечення його фінансової стійкості, платоспроможності, конкурентоспроможності і ефективності господарської діяльності.

А. Подерьогін до основних джерел формування фінансових ресурсів підприємств відносить власні та залучені кошти. До власних належать: статутний капітал, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток. До залучених – отримані субсидії, кредити, пайові та інші внески, кошти, мобілізовані на фінансовому ринку [3, с.88].

Управління фінансовими ресурсами підприємства – це дії всіх рівнів управлінського апарату, що призводять до змін в об'ємах, складі і структурі фінансових ресурсів, і які впливають на показники бізнес-процесів.

Головною метою управління фінансовими ресурсами є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Управління фінансовими ресурсами представляє собою сукупність взаємопов'язаних елементів – суб'єкта (фінансові менеджери), об'єкта (фінансові потоки), мети (створення ресурсної бази з відповідних джерел та забезпечення ефективного використання сформованих ресурсів) і методів та інструментів її реалізації. Управління фінансовими ресурсами підприємств є одним з ключових чинників організації виробничо-господарської діяльності підприємства, одним з найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах, діяльність, що спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного балансування.

Сьогодні фінансовий стан більшості українських підприємств можна охарактеризувати як незадовільний. Типовим наслідком кризових явищ економічного розвитку підприємств стала гостра нестача фінансових ресурсів, що істотно позначається на ефективності господарювання. Крім того, низька забезпеченість підприємств фінансовими ресурсами супроводжується низьким рівнем їх використання. Становище, що склалося,

об'єктивно вимагає нових підходів до формування фінансових ресурсів та підвищення ефективності їх використання.

Ефективність функціонування будь-якого підприємства залежить від правильної стратегії управління капіталом підприємства. Її важливою складовою є оптимізація структури капіталу. Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, які доводиться вирішувати у процесі фінансового управління підприємством. Оптимальна структура капіталу - це таке співвідношення використання власних і позичених коштів, за якого забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності й коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [4, с.49]. На сьогодні в фінансовій науковій літературі немає єдиної думки щодо оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом. Одні дослідження вчених приводять до висновку, що оптимальна структура капіталу повинна мати вигляд: 40% – власний капітал та 60% позиковий капітал, проте інші вчені стверджують, що співвідношення між позиковим та власним капіталом не повинне перевищувати одиниці. Однак для вітчизняних підприємств і одні, і інші показники на даному етапі є недосяжними, що є проблемою щодо ефективного управління фінансовими ресурсами [5, с.383].

Проте, на нашу думку, найбільш ефективний спосіб управління фінансовими ресурсами є управління, засноване на основі впровадження стратегічного системного підходу, що включає в себе створення керівництвом і власниками підприємств єдиних вимог і стандартів відносно всіх елементів системи управління підприємством та організації контролю їх виконання, розподіл сфер відповідальності за всіма категоріями персоналу, встановлення нормативних значень показників фінансової стійкості.

Ще одним ефективним шляхом покращення управління фінансовими ресурсами підприємства є управління дебіторською заборгованістю.

Так, в умовах недостатнього обсягу власних фінансових ресурсів, підприємства повинні розробити комплекс управлінських заходів, що могли

б мотивувати покупців та отримувачів послуг розраховуватись за отриману продукцію (товари, послуги) якомога швидше, за рахунок надання знижок споживачам; використання векселів при продажі товарів та наданні послуг; продаж підприємством своєї дебіторської заборгованості (факторинг); продаж чи здача в оренду неприбуткових основних засобів підприємства; управління запасами.

Незважаючи на перераховані вище проблеми, вітчизняні підприємства можуть покращити своє економічне становище шляхом застосування ефективної стратегії управління капіталом.

На нашу думку, найефективнішими шляхами вирішення проблем управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств є: оптимізація механізму формування та використання фінансових ресурсів, пошук оптимальних шляхів поповнення власного капіталу, удосконалення інформаційної бази та здійснення заходів з управління дебіторською заборгованістю, фінансово-кредитна підтримка з боку держави.

Список використаних джерел

1. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №5. с. 133-138.
2. Рупняк М. Я. Формування фінансових ресурсів акціонерних товариств України. *Автореферат дис. канд. екон. наук*. 08.04.01. Київ, 2006. 20 с.
3. Поддєрьогін. А. М. Фінанси підприємств. *Підручник*. Київ, КНЕУ, 2000. 460 с.
4. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства. *Навчальний посібник*. Київ, Знання, 2013. 446 с.
5. Попович Д., Черковська Ю. Проблеми та шляхи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств», *Молодий вчений*. 2018. 10 (62). С. 380-384.